

บทคัดย่อ

โครงการ แนวทางการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเล อ่าว ก ใต้ ได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จ ระยะที่ 2 จึงขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และต้นทุนศักยภาพทางสังคมในพื้นที่ชายฝั่งทะเล อ่าว ก ใต้ ด้วยเครื่องมือแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแบบมีส่วนร่วม พบว่า พื้นที่ฝั่งทะเลอ่าว ก ใต้ มีศักยภาพต้นทุนของพื้นที่ องค์ความรู้และภูมิปัญญา ที่สำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชนต่างๆจำนวนมาก ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่นี้ โดยหน่วยงาน องค์กร ที่สำคัญๆ ได้แก่

1.1 หน่วยงานภาครัฐ

- ศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ 2 จ.สมุทรสาคร
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน
- สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน ที่ 6 (เพชรบุรี)
- สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 7 (สมุทรสงคราม)
- ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลนที่ 5 (สมุทรสาคร)

1.2 ภาคประชาชน

- เครือข่ายรักษ์ปากอ่าวบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่งบางปู จังหวัดสมุทรปราการ
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลแหลมฟ้าผ่า จังหวัดสมุทรปราการ
- เครือข่ายรักษ์ทะเลกรุงเทพและสิ่งแวดล้อมบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งกรุงเทพมหานคร
- กลุ่มเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำจืดบ้านท่าอิฐ จังหวัดสมุทรสาคร
- กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติมหาชัยฝั่งตะวันออกจังหวัดสมุทรสาคร
- กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติมหาชัยฝั่งตะวันตกจังหวัดสมุทรสาคร
- กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งตำบลบางแก้ว จังหวัดสมุทรสงคราม
- กลุ่มอนุรักษ์พัฒนาป่าเลนบางแก้ว จังหวัดสมุทรสงคราม
- กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูดอนหอยหลอดจังหวัดสมุทรสงคราม
- กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งตำบลแหลมใหญ่จังหวัดสมุทรสงคราม
- กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโค่น จังหวัดสมุทรสงคราม
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าชายเลนตำบลบางตะบูนจังหวัดเพชรบุรี
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าชายเลนตำบลบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลตำบลบ้านแหลมจังหวัดเพชรบุรี
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลตำบลบางขุนไทร จังหวัดเพชรบุรี

- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าชายเลนตำบลปากทะเล จังหวัดเพชรบุรี
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าชายเลนตำบลบางแก้ว จังหวัดเพชรบุรี
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าชายเลนตำบลแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี
- เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรี
- องค์กรเครือข่ายชุมชนตำบลบางขุนไทรอ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี

1.3 ภาคประชาสังคม

- ประชาคมคนรักแม่กลอง
- ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการพัฒนาและประชาสังคมจังหวัดเพชรบุรี
- เครือข่ายประชาสังคมภาคกลางตอนบนและตะวันตก
- สมาองค์กรชุมชนตำบลสมุทรสาคร
- มูลนิธิชุมชนไทย

2. พัฒนาโจทย์/รูปธรรมและการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเล อ่าว ก ไข่ และบริบทพื้นที่ส่วนจังหวัดสมุทรสาครจำนวน 2 โครงการ

ได้พัฒนาโครงการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 2 โครงการ แต่ได้รับอนุมัติการเชนดส์สัญญาจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จำนวน 1 โครงการ ได้แก่ โครงการแนวทางการสร้างสุขภาพดีด้วยวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนมอญ โดยความร่วมมือร่วมของชุมชน ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ระยะที่ 1 ส่วนอีก 1 โครงการ นั้น ได้ยุติการพัฒนาโครงการเพียงแค่การเขียนเอกสารเชิงหลักการเสร็จสิ้นเท่านั้น เนื่องจากเกิดปัญหาเรื่องการประสานงาน และการสร้างความเข้าใจต่อเป้าหมายการดำเนินงานระหว่างพี่เลี้ยงและนักวิจัย จึงไม่มีการขับเคลื่อนงานต่อ

3. เพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเล อ่าว ก ไข่ โดยความร่วมมือของภาคี องค์กรหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการขับเคลื่อนงานของชุมชนชายฝั่งทะเลอ่าว ก ไข่ มีลักษณะกาขับเคลื่อนใน 2 ลักษณะคือการขับเคลื่อนระดับชุมชนและการขับเคลื่อนในระดับเครือข่ายในระดับชุมชนบางชุมชนมีความสามารถในการประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานในระดับพื้นที่และระดับนโยบายในการพัฒนาชุมชน ในการดูแลรักษาฐานทรัพยากรของท้องถิ่น แต่บางชุมชนนั้นยังไม่สามารถประสานงานได้ จึงต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องนี้ ส่วนการขับเคลื่อนระดับเครือข่ายนั้น พบว่า การขับเคลื่อนงานในระดับเครือข่ายของชุมชนชายฝั่งยังมีลักษณะการขับเคลื่อนงานบนฐานของหน่วยงานที่สนับสนุนเท่านั้น เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ฯลฯ ยังขาดการเชื่อมโยงระดับพื้นที่ร่วมกันและยังขาดการเชื่อมโยงกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเช่นเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กลอง ชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน เป็นต้น

จึงได้มีการประชุมหารือกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีข้อเสนอแนะร่วมกันต่อ แนวทางการขับเคลื่อนพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเล อ่าว ก ไข่ คือ

1. พัฒนาระบบกลไกการทำงานเครือข่าย (จัดทัพ)เพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการขับเคลื่อนมากกว่าการประชุมเครือข่ายฯ
2. กลไกแกนนำเครือข่าย ฯ
3. กลไกระดับพื้นที่ ,จังหวัด,ภูมิภาค
4. กลไกระดับเครือข่ายรักษ่อ่าวไทยตอนบน
5. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชายฝั่งในการจัดการทรัพยากรในระดับท้องถิ่นให้ชุมชนได้นำเสนอข้อมูลและขับเคลื่อนด้วยตนเองโดยใช้ฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
6. พัฒนาระบบฐานข้อมูลผ่านการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพคนทำงานในพื้นที่
7. ประสานงานกับองค์กร หน่วยงาน ภาคีชายฝั่งทะเลในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย
8. การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานระดับพื้นที่
9. การพัฒนาองค์กรเพื่อขับเคลื่อนในภาพรวมของการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเลอ่าว ก ไก่ โดยมีเป้าหมายในการระดมทุน เพื่อการพึ่งตนเอง และเป็นอิสระในการขับเคลื่อนงาน